

Vesti

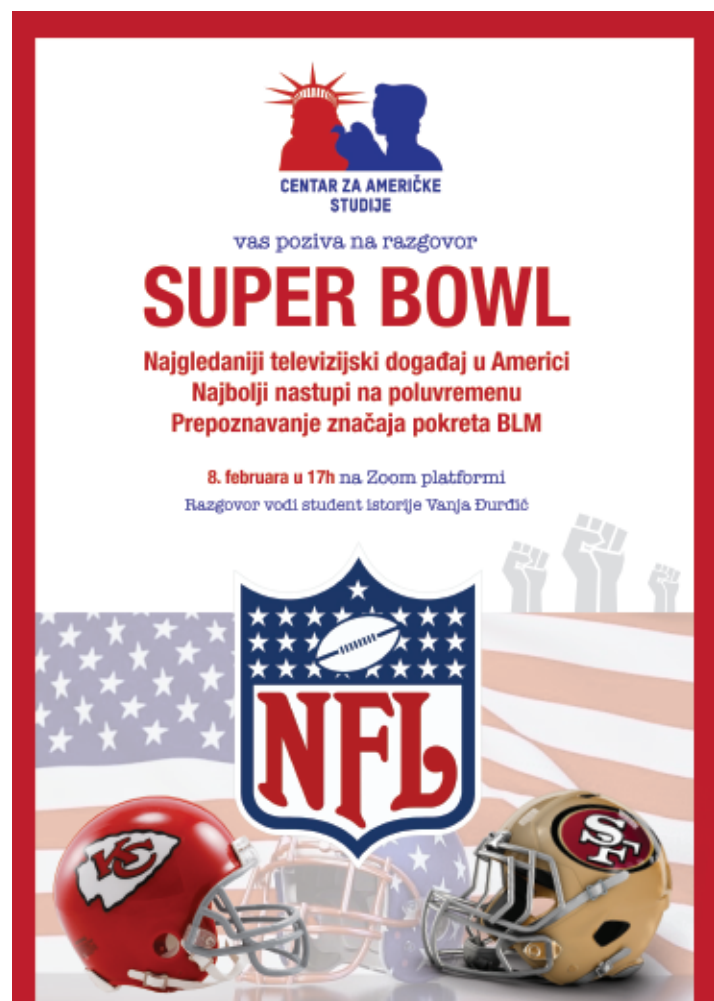
Super Bowl

Dan nakon najgledanijeg televizijskog događaja u Americi, 8. februara, imali smo priliku da slušamo predavanje o značaju američke Nacionalne fudbalske lige i njene spektakularne završne utakmice Super Bowl za američku kulturu i društvo. Student istorije, Vanja Đurđić ovom prilikom nam je govorio o istoriji NFL-a i „Super Bowl”-a, osvrćući se na najupečatljivije trenutke iz istorije lige. Takođe, bilo je reči o uskoj povezanosti rasnog pitanja i američke fudbalske lige, ne samo danas, već i kroz čitavu drugu polovinu 20. veka. Kako je kulturološki fenomen „Super Bowl”-a pre svega u vezi sa ekskluzivnim reklamama koje se puštaju na pauzama utakmice, ali i sa koncertima na poluvremenu, Vanja je u svom predavanju posvetio značajnu pažnju ovim pojavama. Završni deo predavanja protekao je u razgovoru, u kom su studenti i naši saradnici imali priliku da iznesu svoje iskustvo praćenja „SuperBowla”, ali i američkog fudbala uopšte.

„Jugoslovensko-američki odnosi kroz foto-objektiv“

Centar za američke studije i Muzej Jugoslavije, pod pokroviteljstvom Američke ambasade, od novembra 2020. godine pripremaju zajedničku virtuelnu izložbu „Jugoslovensko-američki odnosi kroz foto-objektiv“. Izložba će biti realizovana kroz niz objava na društvenim mrežama, na stranicama Muzeja i Centra, a za cilj ima da prikaže najvažnije susrete predsednika Jugoslavije Josipa Broz Tita sa brojnim uglednim američkim ličnostima iz sfere politike, kulture, umetnosti, nauke, kao i mnogim drugim koji su ostavili značajnog traga u istoriji SAD. Susreti će biti prikazani kroz bogatu foto-dokumentaciju Muzeja Jugoslavije uz najupečatljivije isečke iz štampe, kao i najrelevantnije događaje i anegdote koji su pratili susrete sa američkim javnim ličnostima. Kroz navedeni materijal cilj nam je da prikazemo bogatstvo odnosa SAD i Jugoslavije koji su kroz istoriju, naročito u periodu hladnog rata, bili od globalnog značaja. Susreti Josipa Broza Tita sa američkim predsednicima i visokim državniciima svakako najbolje ilustruju političke odnose dve države, dok prijemi filmskih zvezda, astronauta, novinara i drugih uglednih ličnosti slikovito prikazuju bogatu kulturnu saradnju Amerike i Jugoslavije.

Izložbu možete pratiti na društvenim mrežama, na stranicama Centra za američke studije i Muzeja Jugoslavije, od prve nedelje marta.

CENTAR ZA AMERIČKE
STUDIJE

vas poziva na razgovor

SUPER BOWL

Najgledaniji televizijski događaj u Americi
Najbolji nastupi na poluvremenu
Prepoznavanje značaja pokreta BLM

8. februara u 17h na Zoom platformi
Razgovor vodi student istorije Vanja Đurđić

▲ Josip Broz Tito i Orson Vels, 1979

Ričard Barton i Josip Broz Tito, 1971 ▶

Ričard Nikson i Josip Broz Tito sa suprugama, 1970 ▼

Luj Armstrong

Februar je mesec koji je u Sjedinjenim Državama posvećen sećanju na istoriju Afroamerikanaca. Pošto su u dvadesetom veku brojni Afroamerikanci i Afroamerikanke ostavili snažan utisak na jugoslovensku i srpsku javnost, izdvajamo dvoje koji su bili naročito upečatljivi: Luja Armstronga i Džozefinu Bejker.

Luj Armstrong (1901-1971) rođen je u Nju Orleansu. Poticao je iz porodice robova i mladost je proveo u bedi. Zahvaljujući talentu za muziku, koji je otkrio u popravnom domu, uspeva da napusti Luizijanu i počinje 1922. godine da nastupa na čikaškoj sceni. Njegov genij je prepoznat i još pre Drugog svetskog rata, kada Armstrong doživljava status zvezde. U Jugoslaviji pre Armstrongovog dolaska džez nikako nije bio nepoznanica. U urbanim centrima bio je popular-

an još dvadesetih godina, a nakon rata i revolucije nastavio je da se razvija. Kada je na proleće 1959. godine Armstrong nastupio u Ljubljani, Zagrebu i Beogradu, jugoslovenska publika ga je oduševljeno dočekala. Popularni Sačmo nanovo je svirao pred zainteresovanim Jugoslovenima 1965. godine, u sklopu svoje istočnoevropske turneje. U isto vreme, Armstrong je promovisao američku kulturu sa druge strane „**Gvozdene zavese**” i svoju želju da muzikom stvori veseliji svet. U Beogradu je svoj cilj zasigurno ispunio, i kada je zasvirao u frulu koja mu je poklonjena na aerodromu, i kada je napunio Dom sindikata.

Džozefina Bejker

Prva afroamerička umetnica koja je nastupala u Beogradu bila je **Džozefina Bejker (1906-1975)**. Ona je rođena u Sent Luisu i kao vrlo mlada počela je da radi kao zabavljačica. Već sa 19 godina prelazi u Pariz, u kome doživljava svetsku popularnost. Kada je aprila 1929. godine došla u Beograd, dočekana je oduševljeno od strane omladine koju su inspirisale francuska kultura i američki džez. Bejker je najpre svoje pesme i erotizovani ples izvodila u čuvenom „**Lukstoru**”, a kasnije se provodila u lokalu „**Jar**”, kojim je upravljala Bela emigracija. U prošlom broju Njuzlettera smo pisali kako je bila inspiracija za portret mladoj Mileni Pavlović Barili. Posle rata, u kojem je bila borkinja u francuskom pokretu otpora, Bejker je

Džozefina Bejker i
◀ Josip Broz Tito,
1973,
Izvor: Muzej Jugoslavije

retko nastupala. Ipak, Beograd je ostao njena omiljena stanica, gde je održala dva koncerta, 1958. i 1968. godine. U Jugoslaviju je došla ponovo, 1973. godine, u svojstvu borkinje za dečja prava, i susrela se sa predsednikom Titom i Jovanom Broz na Brionima. Želja joj je bila da na ostrvu Kakan kod Šibenika za decu napravi „**Sedmi kontinent**”, mesto na kojem bi mališani sa svih meridijana mogli da se rekreiraju. Nažalost, ovaj projekat nikad nije ostvaren zbog njene smrti 1975. godine.

Prva košarkaška utakmica u Beogradu

Košarka je značajan deo kako američke, tako i jugoslovenske i srpske tradicije, a ljubav prema ovom sportu neizostavan je deo društvene i kulturne istorije obe zemlje. Stoga ni činjenica da su počeci košarke u Beogradu direktno u vezi sa Amerikom nije iznenađujuća. Amerikanac Vilijam Avgustin Vajlend, izaslanik Lige društva Crvenog krsta, prvi je doneo košarkašku loptu, a sa njom i tradiciju čitavog sporta u Beograd na jesen 1923. godine. Vajlend je držao treninge deci u osnovnoj školi „Kralj Petar Prvi”, u isto vreme podučavajući ovom sportu i nastavnike fizičkog i članove društva Soko, tada centra jugoslovenske sportske aktivnosti, kako bi oni vremenom nastavili njegov posao. Za vreme Vajlendovog boravka u glavnom gradu Kraljevine odigrana je prva košarkaška utakmica, 8. oktobra 1923, o čemu svedoči i tabla na ulazu u osnovnu školu Kralj Petar Prvi. Iako je, po svemu sudeći, utakmica bila više edukativnog nego takmičarskog karaktera, ona ostaje upamćena kao početak

Tabla pored ulaza u osnovnu školu „Kralj Petar Prvi”

istorije sporta koji je i dan danas možda najigraniji na ulicama Beograda. Vajlend je posle Beograda otišao i u Sarajevo, Zagreb i Split, a jugoslovensko-američki, kao i zatim srpsko-američki sportski odnosi ostaju najintenzivniji u košarci. Dražen Dalipagić, Vlade Divac, Predrag Stojaković Željko Rebrača, Predrag Danilović, Žarko Paspalj, Aleksandar Đorđević, kao i Nemanja Jokić, samo su neka od imena koja se vezuju za ovu tradiciju.

Festival Festivala

FEST, prvi međunarodni filmski festival u Beogradu otvoren je 9. januara 1971. u dvorani Doma sindikata filmom „MASH”, američkog režisera Roberta Altmana. FEST 71, sa sloganom „Hrabri novi svet”, uveo je Beograd među ugledne festivalske gradove kada je u pitanju kinematografija, a godinama su ga posećivale najpoznatije filmske zvezde. Još od prvog FEST-a, američki filmovi pokazali su se kao veoma popularni. Pored „MASH”-a, beogradska publika je imala priliku prvi put da vidi i filmove: „2001: Odiseja u svemiru”, „Ponoćni kauboj”, „Goli u sedlu”, „Buč Kesidi i Sandens Kid”, „Konje ubijaju, zar ne?”, „Dolina smrti”, „O jagodama i krvi”, „Smešna devojka”, kao i film o uticajnom muzičkom festivalu, „Vudstok”. Režiser i glavni glumac filma „Goli u sedlu”, Denis Hoper i Piter

Aleksandar Saša Petrović i Denis Hoper na FEST-u, foto-dokumentacija Borbe

Fonda stigli su u Beograd na jugoslovensku premijeru svog filma, kao i glavna glumica „Ponoćnog kauboja”, Silvija Majls. Beograd su ovom prilikom posetili i režiser Frenk Kapra, kao i glumice Lusi Sarojan i Li Tejlors Jang. Holivudski filmovi, kao i njihovi predstavnici, doneli su sa sobom u Beograd na zimu 1971. dozu hipi kulture, rasprostranjenu ovih godina u SAD. Josip Broz Tito, pokrovitelj prvog FEST-a, kako je i sam bio filmofil, nije propustio priliku da to i dokaže. Povodom sedamdesetpetogodišnjice kinematografije, u vreme priprema za FEST (decembar 1970),

Tito je, prema savetu osnivača festivala Milutina Čolića, dao naređenje da se Ordenom jugoslovenske zastave sa lentom odlikuju pojedini filmski stvaraoci. Među njima je bio i Čarli Čaplin, kao „žrtva Makartijeve antikomunističke hajke”, ali i američki režiser Džon Ford, u čije ime je orden preuzeo Frenk Kapra.

Bettie Kearse, **The Other Madisons. The Lost History of a President's Black Family**, Boston, New York: Houghton Mifflin Harcourt, 2020.

U društvima brojnih zapadnoafričkih naroda posebno mesto zauzimaju grioti. Oni su narodni pevači koji prenose usmeno predanje sa kolena na koleno, čuvajući junake, njihove podvige i vrednosti od zaborava. Kako je zapadnoafrička obala bila najžešće eksploatisana u potrazi za robljem, ne čudi što je griotska tradicija prešla Atlantik i postala delom kulture Afroamerikanaca. Beti Kirs je biološkinja i pedijatar, rodom iz Arizone. Pored toga, ona je 1990. godine proglašena za griotu svoje porodice. Svoju dužnost da prenese porodično sećanje ona nije želela da ispuni isključivo kroz usmeno predanje novim generacijama, nego je želela da akumuliranu usmenu porodičnu tradiciju zapiše i time ovekoveči. Njena porodična priča, „**The Other Madisons**”, je specifična i uzbudljiva – njeni preci verovali su da su potekli iz vanbračne afere predsednika SAD Džemsa Medisona i njegove robinje, Korin. Doktorka Kirs je stava da je priča o korenima njene porodice od neprocenjive vrednosti. Ona smatra da bi i ukoliko bi DNK analiza pokazala nepovezanost sa četvrtim predsednikom, to bio bitan narativ koji je oblikovao identitet njene porodice. U potrazi za korenima kroz usmenu istoriju, na koju su usmereni svi ljudi sa oskudnim dokumentarnim ostacima dalje prošlosti, postupak doktorke Kirs ukazuje na kompleksnu isprepletenost prošle stvarnosti, baštine i porodičnog pamćenja.

H. W. Brands, **The Zealot and the Emancipator. John Brown, Abraham Lincoln and the Struggle for American Freedom**, New York: Doubleday, 2020.

Henri Vilijam Brends je istoričar i profesor na Univerzitetu Teksasa u Ostinu. Objavio je preko trideset monografija na različite teme američke istorije, od vremena Bendžamina Frenklina do Ronalda Regana. U svojim delima Brends se neretko bavio velikim ličnostima, te ne čudi što je novu monografiju „**The Zealot and the Emancipator**” posvetio dvema ikonama borbe za oslobođenje robova u SAD. Delo je podeljeno na četiri poglavlja, po dva za Džona Brauna i Abrahama Linkolna. Brends analizira ličnost i delo Džona Brauna, lidera paravojske čiji je cilj bilo ukidanje robovlasništva. Tako, autor pažnju usmerava na Braunovu borbu protiv simpatizera robovlasnika u Kanzasu i na napad na vojno skladište u Harpers Feriju, koji se smatra preludijem Američkog građanskog rata. Paralelno sa ovim nasilnim, na kraju i samoubilačkim akcijama protiv robovlasništva teklo je političko sazrevanje Abrahama Linkolna. Autor opisuje tri Linkolnove borbe: za prvenstvo u Republikanskoj stranci, za mesto u Beloj kući i za emancipaciju robova. Brends se uključio u debatu o iskrenosti Linkolnovog abolicionizma i zauzeo stanovište da je američki predsednik bio zagriženi protivnik robovlasništva. Iz Brendsove knjige proizilazi poruka da Linkolnov put političke reforme daje dugoročne rezultate, ali da činovi otpora nepravdi, poput onog Braunovog, ubrzavaju dolazak buduće promene.

The Mark Twain Project Online

<https://www.marktwainproject.org/>

Samjuel Langhorn Klemens, prijatelj Nikole Tesle, štampar sa obala Misisipija i svetski putnik, daleko poznatiji pod svojim pseudonimom Mark Tven, bio je jedan od najeminentnijih američkih književnika svih vremena. Živopisni prikazi Misisipija, dečaka Toma Sojera, zatim kraljevića i prosjaka, bili su inspiracija slavnim američkim piscima 20. veka, Vilijamu Fokneru i Ernestu Hemingveju, a interesovanje za Tvenovo nasleđe aktuelno je i danas. Rad na istraživanju i prikupljanju privatne i poslovne korespondencije, fotografija, mapa, dokumenata i dela Marka Tvena predstavlja višedecenijski poduhvat, koji je rezultirao digitalnom platformom kojoj se može pristupiti na ovom vebajtu. Njenim korisnicima su na raspolaganju transkripti Tvenove korespondencije iz perioda 1853-1880. godine, pretraživi prema ličnostima, godini i mestu izdavanja, kao i jedinstvena elektronska edicija njegovih dela, među kojima posebno mesto zauzima „Autobiografija”, po prvi put u celosti objavljena 2010. godine. Materijali relevantni za biografiju i stvaralaštvo značajnog američkog pisca, nekada dostupni samo u čitaonicama Berkli Univerziteta, posredstvom ovog digitalnog arhiva postali su dostupni istraživačima, studentima i učenicima širom sveta, kao i svima onima koji nikada nisu zaboravili Haklberi Fina.

The Louis Armstrong House Museum & Archives

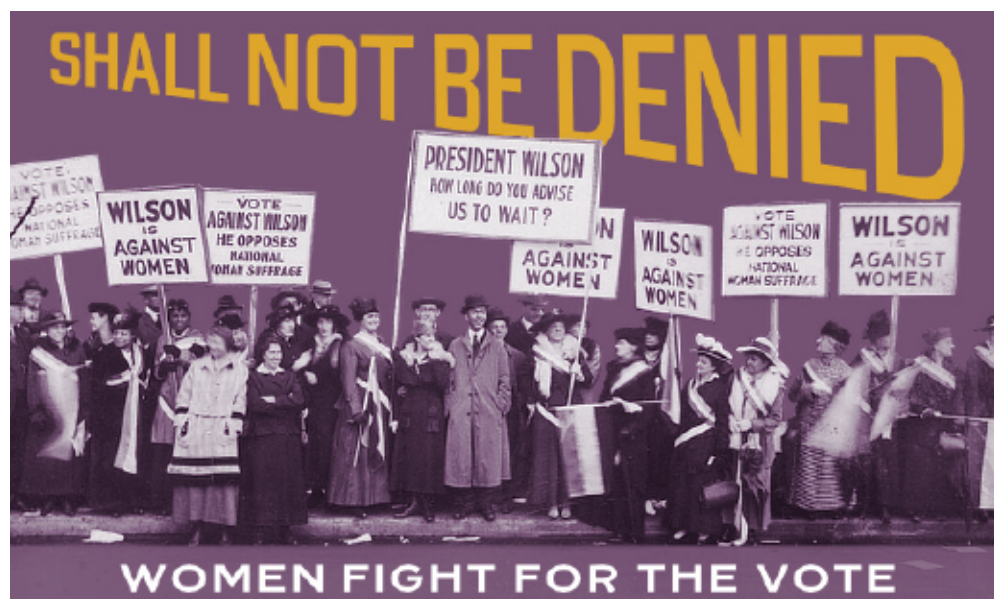
<https://www.louisarmstronghouse.org/>

Dom slavnog američkog džez muzičara Luja Armstronga, smešten u delu Kvinsa aktuelnog naziva – Korona, ubrzo nakon njegove smrti 1971. godine stekao je status objekta od nacionalnog značaja i pretvoren je u muzej. Osim muzejske postavke, pomenuti prostor predstavlja kutak u kome uspomena na muzičara živi kroz arhivsku građu, koncerte, promocije i edukativne programe. Povodom proslave 75. godišnjice Armstrongovog useljenja u zdanje u Kvinsu, od 2018. godine virtuelni prostor je postao bogatiji za interaktivan digitalni muzej i arhiv, koji predstavlja najsveobuhvatniju zbirku raznovrsnog materijala posvećenu jednom džez muzičaru. Usled vanredne situacije izazvane pandemijom, vebajst ovog muzeja i arhiva pokrenuo je virtuelne ture, izložbe i onlajn edukativne programe za decu. Istraživači američke umetnosti i kulturne istorije posredstvom ovog vebajsta mogu pristupiti muzičkom sadržaju, izdvojenoj bibliografiji i filmografiji posvećenoj poznatom umetniku i kulturnom diplomati. U 12 kolekcija, prikupljenih od strane prijatelja i poslovnih saradnika muzičara, pohranjeni su dokumenti, pisma, fotografije i drugi digitalizovani materijali od naročitog značaja za istraživače, ali i sve ljubitelje glasa i zvuka Luja Armstronga.

Najave konferencije konkursi

Women's History Month

Mesec mart u Sjedinjenim Američkim Državama posvećen je ženama i njihovom doprinosu istoriji, kulturi i društvu. Kada je reč o borkin-jama za jednakost i ženska prava u Americi, posebno se ističe uticaj žena poput Suzan B. Antoni, Dženet Renkin, Beti Friden, Glorije Stajnam, Rut Bejder Ginsberg i mnogih drugih. U vezi sa Mesecom ženske istorije, važno je napomenuti da je ove godine Kamala Haris postala prva potpredsednica u istoriji Sjedinjenih Država, što predstavlja značajan pomak u borbi za ženska prava. Dok je u SAD čitav mesec posvećen ženama, globalno se 8. marta proslavlja Međunarodni dan žena. Ove godine, 8. mart biće obeležen sloganom #ChooseToChallenge.

Irish-American Heritage Month

S obzirom na to da se Dan svetog Patrika proslavlja 17. marta, ukazom američkog predsednika Džordža V. Buša iz 1991. godine doneta je odluka da se čitav mart u SAD obeležava kao Mesec irsko-američkog nasleđa. Prva parada za Dan svetog Patrika održana je upravo u Nju-jorku 17. marta 1762. godine, što postaje i godišnji običaj od 1948. godine, kada je paradi prisustvovao predsednik Truman. Mnoge američke javne ličnosti kroz istoriju imaju irsko poreklo, a među najčuvenijim je svakako predsednik Džon F. Kenedi.

The Global Undergraduate Exchange Program

Rok za prijave za Globalni studentski program razmene produžen je do 15. marta. Program je namenjen studentima osnovnih studija koji žele da provedu jedan semestar svojih studija na fakultetima u Americi. Detaljnije o ovome možete se informisati na veb-stranici Američke ambasade:

<https://bit.ly/3uuAy9q>.

